

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló“, a vobis institutum ad catholicorum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter. (Az általalak katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló“ czim alatt létesített új lapot mi örömmel helyeseljük.) XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófnak, 1895. márc. 6-án.

Előfizetési árak:
 Egész évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr.
 Egyes szám ára 5 kr.

Felolvasó szerkesztő és lap tulajdonos:
 Németh Ödön.

Megjelenik minden kedden, csütörtökön és szombaton este.
 Szerkesztőség: Szent-István-utca 3.
 Kiadóhivatal: Szammer Imre könyvnyomdája.

A szocializmusról.

(b. i.) Nem megy manapság már mi-nálunk ritkaság számba, hogy egy-egy olyan egyéniség, aki rangjánál, vagyonánál s egész társadalmi helyzeténél fogva jóval magasabban van mint a nagy tömeg — leszáll ahoz, vizsgálja sebeit, gyógyszereket is ajánl neki. Sőt ellenkezőleg. Belemélyed a társadalmi s közgazdasági tudományokba, a kor uralkodó eszméit fejtegeti s tapasztalatait felolvasásokban, egyes értekezéseken, röpiratokban közre adja. Hogy mily szerencsével s hatással teszi ezt, arról tanuskodnak különösen a szocializmus kérdését illetőleg megjelent röpiratok s a közgazdasági revue k.

Mindezen munkák között nem utolsó helyet foglalja el Zselénszky Róbert gróf és nagybirtokos röpirata „A szocializmus ellen“ czimmal, mely a napokban látott a sajtóban napvilágot. Érdekeséget kölcsönöz e kis füzetnek az a tudat, hogy egy oly egyén nézetei vannak benne megörökítve, aki a közélet terén való szereplésével, az agrár elvek hirdetésével — immár országos nevet vívott ki magának és hogy sok komoly dolgot mond — bizonyítja az a hangos rekrimináció, amely a röpirat nyomán a kormánypartii sajtóban keletkezett.

Az elkeseredett ellenzéki politikus nyilatkozik meg e röpiratban és a bő tapasztalatokkal rendelkező gazda és a tudós

közgazdasági író. Lássuk mit mond az egyik, s mit mond a másik:

Mint ellenzéki politikus így vélekedik a jelenlegi kormányzat mibenlétéről: „... eszeveszett pénzpazarlással összekötött és egyre növekedő centralizmus, mely kiirt minden önálló véleményt, letiporva minden független csoportosulást, legyen az vallási, társadalmi, humanisztikus...“ stb. A politikus Zselénszky hangja elkeseredett, elismerjük, de aki ismeri azon választási esetet, amidőn 500 összevásárolt kormánypartii szavazó diadalmasodott 2000 független választó fölött és tudja ezen eset összefüggését Zselénszky Róbert gróf személyével, — aki ismeri a magyar mezőgazdák, melynek sorai közé tartozik az író is — szorult helyzetét s ezzel szemben a kormány indolenciáját, az méltányolni tudja és igazoltnak látja e felgerjedést. Ilyen fajta kormányzati ténykedések után más nem is következhetik, mint az, hogy a teljes disszolució lépjen fel a szocializmus külföldi alakjaiban. A „millieu“ van megromtva, mint a középkori apró olasz államok népe a tyrannok hatása folytán s a hibát helyrehozni sokkal nehezebb, mint volt annak előidézése. Ezt a nehéz feladatot különben nem hajlandók magukra venni az apró tyrannok nálunk, hanem csak haladnak a megkezdett uton tovább.

A közgazda Zselénszky elsorolja mind-

verjen, könyököt odavágtam a falhoz s félálomban azt hittem, hogy magasláról zuhanhatok le. Ez ismétlődött vagy hétszer-nyolcszor míg végre kisütöttem, hogy agyvelőm egyik fele hétszer-nyolcszor álomba merült s a másik a működésben levő leste emezt. Lassan-lassan kezdtem öntudatomat elveszteni, végre egészen álmos lettem. Most már nem kételkedtem benne, hogy nyugalmat ad, üdítő álomba merülök, a midőn... de mi ez?...

Kitáradt erőim újra éledni kezdtek és ismét fogékonyabbakká lettek. Messziről, végtelen távolból közeledett valami felém, mindig hatalmasabb erővel, végre már a hangját is hallottam. Először csak a képzelet szüleményeinek tartottam, de a hang, mely előbb még mértföldnyi távolról hallatszott, most egyszerre úgy tűnt föl, mintha a szélvész dörömbölésével alig egy negyedóra távolságban lenne tőlem. Talán valami gőzmasina búgása? Percről-percra közeledett. Mintha egy csapat közelednék felém, robogva rohanó lépésekben. Mindég közelebb, mindig közelebb, végre benn volt már a szobában: egy egér rága a fát... És én egy ily haszontalan semmiért fületem ennyi ideig, visszatartva még a lélegzetet is.

De hát hiába! nem lehetett rajta változtatni. Hirtelen el akartam aludni, hogy a mulasztást behozzam. Gondolkoztam, a nélkül, hogy tudtam volna miről. A nélkül, hogy akartam, sőt hogy tudtam volna, figyelmesen hallgattam a perczezésre, és akaratlanul is olvastam, hányat roppanik a fa az egér fogai alatt. Bosszantott ugyan ez a zaj, de nem veszem

azon reformokat, melyeket a szocializmus bajok orvoslására szükségesnek tart. Rámutat azon visszás állapotra, melyet örökösödési törvényünk a köteles résszel előidézett. Megoldás volna e bajban — szerinte — ha az ingó és ingatlan vagyonra külön örökösödési törvény kodifikáltatnék.

Szembe száll azon irányzattal, mely újabb és újabb kölcsönrel akar segíteni a szorult mezőgazdán, hogy így végképp el legyen adósodva és rámutat azon helyes módra, mely szerint a mezőgazdaságban fölhatalmazódott munkás kéz foglalkoztatható volna:

„Mindenki nem lehet földbirtokos. A birtok, legyen az kis- vagy középbirtok, ha nem elég nagy, hogy felosztassék, szálljon a család egyik tagjára, a többi örökös pedig osztozkodjék az ingóban és foglalkozzék mással.

De hogy keresetet találjon a birtok nélkül maradt parasztnak fia, szükséges szakítani azzal az igazságtalan és káros rendszerrel, mely Budapesten centralizálja az egész ipart; ki kell mondani, hogy ezentul Budapest környékén építendő gyár többé semmiféle állami kedvezményben nem részesülend és az erre fordított, jobban mondva kidobott pénz, olyan gyárak segélyezésére utalványozandó, melyek olyan helyeken építtetnek, mint például Hód-Mező-Vásárhely, Orosháza, Csaba és más hasonviszonyú községekben, a hol jelenleg

semmibe, ha az egész egyfolytában mindig ezt teszi. De erről szó sem volt. Egy időre abbahagyta s míg én újabb munkájára vártam és figyeltem, többet szenvedtem, mint mikor rágódtam. Kezdetben szivesen adtam volna bárkinek 5-6-7, akár 10 dollárt is, ha kézre keríti, de aztán megelégedtem azzal, a mit magam is megtehettek. Bedugtam a füleimet, fülkagylóimat lehajtottam, fültuczatszor összegyűrtem, belegyömöszöltem a fülem lyukába; de nem ért egy hajtófát. Ideges izgatottságom annyira élessé tette hallásomat, hogy valóságos miki-oformá vált, s én minden bölcsességem és okoskodásom daczára mindent tisztára hallottam.

Eddig haragudtam, most elgöngyöltem a düh. Végre is azt tettem, a mit Adam apánk óta minden ember cselekedett: elhatároztam, hogy valamit hozzávágok. Lehajoltam, fölvettem a cipőmet, aztán fölültem az ágyban és figyelni kezdtem, hogy a zaj honnan hallatszik. Haszontalan, lehetetlen volt kivenni, akárcsak a tücsök csiripelését. Az ember azt hiszi itt van, pedig egészen ellenkező irányból hallatszik. Dühömben eldobtam a cipőt, de csak úgy gondomformán. A falra esett, épen Harris fölé s onnan vissza rá. Magam se hittem volna, hogy oly messzire röpül. Harris fölérte s az én legnagyobb örömömre csak nem is haragudott. Később már ez is bosszantott. Alig aludt el az én nagy megnyugvásomra, az egér ismét bomlani kezdett. Dühös lettem, Harris nem akartam fölébresszteni, de a zaj nem szünetelt és én kénytelen voltam másik cipőmet is odadobni. Összetörtém a tükröt — kettő volt a szobában

Egy álmatlan éjszaka.

— A „Fejérmegyei Napló“ tárczája. —

Twain Mark után: Romoky Ferencz.

Tíz órakor már ágyban voltunk, hogy másnap pitymallatkor utunkat tovább folytathassuk. Én még ébren voltam, mikor barátom, Harris már horkolni kezdett. Gyűlölöm az olyan embereket, a kik mindjárt elaluszhatnak. Van va'ami benne, ha nem is határozott sértés, de mindenestre szemtelenség, a melyet ember legyen, a ki nyugodtan tud elviselni. Evett a csendes méreg. Miféle igazságtalanság ez? Dörögtem s a mellett próbákat tettem, hogyan lehetne elaludni. De minél inkább erőlködött bennem az akarat, az álom annál inkább ment ki szemeimből. E mellett meglehetősen egyedül éreztem magamat a sötétségben, a még meg nem emészett álmon kívül nem volt semmi, a mivel társalghattam volna. Mindenféle bolondnál-bolondabb gondolat jutott az eszembe, s a mi a dologban még érdekesebb, egyáltalán sem jutottam messzebb a kezdetnél. Beleleptem, hogy aztán megint a faképnél hagyjam. Örült sebességgel nyargalásztak gondolataim egyik tárgyról a másikra. Egy óra mulva zúgott a fejem, mint egy malom, halálra voltam fáradva, meguntam még az életet is.

Ki voltam merülve s idegeim tompulni kezdtek. Azt képzeltem, hogy ébren vagyok, pedig már szundítani kezdtem, de ez is csak azéért történt, hogy egy hirtelen kiindulás megint föl-

Mai lapunk 6 oldal.

majdnem kizárólag mezőgazdasággal foglalkozó nagy tömegek laknak.

Egy pár ezer lakosnál nagyobb helységek nem élhetnek meg kizárólagosan mezőgazdaságból. Ha ilyenek keletkeztek, ipart kell oda terelni, melynek révén lassan városokká fognak fejlődni. De e nagy parasztvárosok lakosságán parcellázással vagy bérletekkel segíteni akarni egy jakobinus abszurdum, mely pillanatnyilag talán segíthetne, de rövid pár év múlva rosszabb viszonyokat hozna létre, mint a minők a jelenlegiek.

És különös, hogy midőn egy társadalmi baj megoldásáról, gyógyításáról van szó, akkor előállnak egyesek, akik nem további építéssel akarják e hibát szanálni, mint Zselénzky, hanem rombolással, egy más társadalmi osztály rombolásával. Különös, hogy Angolország, melynek termőföldje nagyrészt kötve van, mely a kultúra terén jóval előbbre haladt, mint mi — nem gondolt egy perczig sem latitudinok felosztására, hogy ezzel a maga szociálistáit csittítsa.

POLITIKAI HIREK.

— **Szociálpolitika.** A kereskedelmi minster, mint félhivatalosan jelentik, megtette az előkészületeket a munkás rokkant- és balesetbiztosítási intézkedések kezdeményezésére. Üdvös és jó dologba fogott a kereskedelmi minster, mikor a munkástörvényhozás elszakított fonálát akarja összekötni. A vasárnapi munkaszünet továbbá a munkásbetegélyezésre vonatkozó törvényhozási intézkedések óta csakis a mezőgazdasági munkásokat illető törvényt hozatott meg, mely érinti e nagy kérdést. Ugy hisszük, hogyha a törvényhozás szociálpolitikai munkásságában ez a nagy folytonosság hiány nem tátongana, ma kevesebb baja volna Magyarországnak, mert konstataált tény, hogy az ipari téren kezdődött szociálistikus mozgalmak csaptak át a mezőgazdaságra s annak a mezején fogott tüzet a szikra, melyet a nagy tőke, a

s én természetes, hogy a nagyobbikat találtam el. Harris fölébredt, de nem szólt egy szót sem, a mi engem még inkább bosszantott.

Most elhatároztam, történjék bármi, elfogok tünni a világot mindent, csak ne keljen öt harmadszor fölébresztemem.

Végre az égről visszavonult és én csakhamar szundikálni kezdtem, mikor egy óra kezdett ütni. Megolvastam az ütések s épen elakartam aludni, mikor egy másik óra kezdett ütni. Megolvastam ezt is. Most meg a város ház két nagy harangja kezdett ütni hatalmas melodikus hangon. Életemben se hallottam behizelgőbb, varázslóbb, mystikusabb hangokat. Eltartott vagy egy negyedóraig, úgy hogy magam is megelégettem már. Valahányszor fölébredtem, mindig fölébresztett egy újabb zaj s valahányszor fölébredtem, leejtettem a takarót, a melyert persze mindig le kellett szállanom az ágyról; egy szikra álom kevés, de annyi se volt szememen.

Végre be kellett látnom, hogy az alvásról szó sem lehet s hozzá annyira szomjas vagyok, hogy a nyelvemet se bírom mozgatni; meghánytam vettem a dolgot s végre odalyukadtam ki, hogy legjobb lesz, ha fölöltözöm, kimegyek a kúthoz, alaposan megmosdom, rágyujtok s így várom meg a reggelt.

Fel tudok öltözni, — gondoltam — a nélkül, hogy Harris fel kellene ébredjen. Az igaz, hogy cipőimet az égről után hajgáltam, de hát nyár van s ilyenkor elég a papucs is. Szép lassan felöltöztem, de az egyik harisnyámra semmiképp nem tudtam ráakadni. De

gyári munkásviszonyok esiholtak ki. A kereskedelmi minster külföldre küldi szakértőit, hogy azok megismerjék az ottani viszonyokat, a munkásügyi adminisztráció intézményeit tanulmányozzák. Kár, hogy a kereskedelmi minster nem rendelkezik az uralkodó rendszer politikusaival is, mert csak akkor várható eredmény, a hivatalnokok tanulmányától, ha a politikai rendszer fogékonyságot mutat nemcsak rideg paragrafusok, hanem annak a szellemnek is a recipiálására, a mely a külföldön a munkásvédelmi intézkedéseket megteremtette. Ez a fogékonyság eddig nálunk az uralkodó hatalmakkal nem volt meg.

— **A kvótaemeléssel újabb formulája.** Előhaladván a kvótatárgyalás az ismeretes formula: Ausztriától ajándékot nem kérünk stb. átalakult a mai helyzethez. Ma a kormánypartii beszámolóiban több-kevesebb stiláris változtatással így hangzik a kvóta formula:

„Magyarország a kvótából többet nem fizethet, mint a mennyit a többi kiegyezési faktorokat is figyelembe véve az ország anyagi erejének túlfeszítése nélkül fizetni képes, a mennyi a jövőbeli fejlődésünket nem akadályozza.”

Igazán kedélyesen tárgyalják a tulsó oldalon ezt a nagy kérdést. Tehát fizethetünk kvótát, a míg anyagi erőnket túl nem feszítjük s ezzel jövő fejlődésünket meg nem akadályozzuk. Tisztelettel kérdezzük Egyedü urát, a kinek a csik-szeredai beszédéből a legújabb kvótatételt lemasoljuk: vajjon a formulája hány perccenttel haladja meg a mai kvótaarányt?

Segítség a jégkárosultaknak.

A dunántúli képviselők segélyosztó bizottsága, mely a jégkártól sújtott földművelő nép érdekeit karolta fel, dicséretes buzgalommal, tegnap tiszteltet a kormány tagjai közül egyedül Budapesten tartózkodó Dániel Ernő kereskedelmi miniszternél.

A küldöttségben, mely előbb ülést tartott a képviselőházban s a melyet Lits Gyula elnök vezetett, ott voltak: ifj. Ábrányi Kornél, dr. Hegedűs Loránt, Kálmán Károly, Kalocsay Alán, Lévy Lajos, dr. Major Ferencz, Meszlényi Pál, Mócsy Antal, Molnár János, Pargly Sándor, Rátkay László, Szabó István.

Dániel báró kereskedelmi miniszter azonnal fogadta a küldöttséget; Lits Gyula átadta

hát szükségem volt rá, letérdeitem, négykézláb, egyik papucs a lábamon, a másik kezemben, elkezdtem a földön ide-oda mászkálva keresgélni. Hasztalan. Nagyobb körben kezdtem mászkálni és tovább tapogatóztam. A padló, valahányszor rátérdeitem, örülten ropogott. Ha valaminek nekimentem, hetvenhétszer nagyobb lármát csinált mint nappal. Ilyenkor aztán mindig visszafojtottam a lélegzetemet, míg meg nem győződtem, hogy Harris nem ébredt fel, aztán másztam megint tovább. Összevissza mászkáltam már mindenfelé, de a harisnyámat a világ minden kincésért sem tudtam megtalálni. Hanem butordarabra minden léptenyomon akadtam. Nekem úgy tűnt föl, mintha lélekveskor nem lett volna annyi butor a szobában, mint most, különösen a székek számával nem tudtam megbarátkozni. Talán egy pár család hurezolkodott be az éj folyamán? Látni persze nem láttam egy fiát se, de érezni éreztem, mikor a fejemet alaposan nekiteremttem em. Kezdtém már dühös lenni és szidtam az egész világot.

Újra neki vágtam magamat valaminek, még pedig alaposan. „Eh — mondok — kimehetek én harisnya nélkül is!” Főlkelttem, hogy az ajtóhoz megyek, most meg a törött üveg csőrömpölt a lábaim alatt. Lélegzetem a torkomba szorult, láttam, hogy rossz felé megyek, de hogy hol vagyok, arról fogalmam se volt. Végtelenül bosszantott a dolog. Ha egy tükör van a szobában, akkor se baj, de hát ha kettő van, az annyi, mintha száz lett volna, hozzá még hogy az egyik a szoba egyik felén, a másik

az emlékiratot és kiemelte, hogy a segítségnek két módját tartja a bizottság szükségesnek. Először arra kéri a kormányt, hogy a kárvalott vidékeket részben vagy egészben mentse föl az adóztatás kötelezettségétől, ott pedig, ahol a szükség úgy kívánja, ösztönösen ki vót-magot, lisztet, gabonát és pénzgaztságot. Másodsorban azt reményli a bizottság, hogy a társadalom sem fogja megvonni támogatását a Dunántul elpusztult vidékeiktől.

A memorandum többek között így adja elő a dunántúli nép helyzetét:

Teljes méltánnyal és hálás elismeréssel fogadtuk mindazon intézkedéseket, melyekkel a rettentő csapás első napjaiban a kormány a bajok orvoslását eddigelé kezdeményezte. De egyúttal népképviselői megbízatásunkból folyó szoros köteletségünknek tudván ily rendkívüli válság idején a kormányt üdvös intézkedéseiben és törekvéseiben minden pártkülönbséget félretéve, teljes erővel támogatni: bátorkodunk a bajok orvoslására általunk szükségeseknek vélelmezett s értekezletünk határozataiba foglalt intézkedéseket a kormány elé teljes bizodalommal és őszinteséggel felterjeszteni.

A dunántúli vidék ezen elemi csapástól legtöbbit szenvedett. Az okozott kár egyes terményekben (például árpaiban) s több helyen egyéb terményekben is 100 százalékos. Az általános kár általában 50 százalékos tehető, de sok helyen, mint például Fehérvármegye 35 községekben, meghaladta a 70 százalékot is. Általában mondhatni, hogy a jégsújtotta vidék népe ez évi összes jövedelmétől elesett. A szenvedett kár súlyát s aggasztó voltát fokozta azon körülmény, hogy éppen azon vidéket sújtotta a csapás, melynek nagy kiterjedésű szülő kultúráját, keresetét és legjelentősebb tényezőjét a fillokszeravész tönkretette. Ehhez járult az általános közgazdasági válság, a tavalyi silány termés, a minek siralmas következménye a rohamos elszegényedés oly mérvű és fokú lón, hogy e vidék lakossága már tavaly ősz óta a drága és költséges s rá nézve igen könnyen végzetes hitelből volt kénytelen nemcsak a ránehezülő köz- és magánterheket, de még a mindennapi megélhetés legégetőbb szükségleteit is fedezni. Nem ismeretlen végül az sem, hogy e vidék földművelő munkásai közt is fenyegetően mutatkozott a tavalyi aratási sztrájkokban a szociális veszedelem, melynek a nyomor és inszessziúsé elédgetlenség tagadhatatlanul hatalmas tényezője. A csapásokozta káros helyzet veszedelme, mely már a jelenben is megdöbbentő — legsúlyosabb és legválságosabb alakban azonban a bekövetkezendő téli és

meg ép az ellenkező irányban volt. Az ablak körvonalából kivettem, valamit, de abban a nagy kevergésben a világról se tudtam volna megmondani, hogy merre esik, úgy hogy, a helyett, hogy segítettek volna rajtam, még inkább összezavartak.

Előre indultam — s eldöntöttem egy esőernyőt. Mikor az a kemény padlóra esett, akkorát szólt, akárcsak egy kisebb fajta pisztoly. Összeszórítottam a fogaimat, lélegzetemet visszafojtottam s vártam, — Harris meg se moccszant. Lassan, óvatosan odatámasztottam az esőernyőt a falhoz, de alig vettem le róla a kezemet, borzasztó pattanással újra eldőlt. Összeijedtem s dühös lettem, mint egy fenevad s hallgattam, mint a hal — semmi baj, minden csendes, Harris nyugodtan szuszogott tovább. A legnagyobb óvatossággal és vigyázattal állítottam oda az esőernyőt újra, de alig vettem el róla a kezemet, már ismét a földön volt.

Nem tudtam, mit csináljak dühömben; csak ne lett volna ebben a puszta, nagy szobában minden oly sötét, oly ünnepléses, annyira tiszteltetelmélt, mondtam volna én olyanokat, hogy senki fia nem tette volna ki az ablakába. Persze, kisebb gondom is nagyobb lett volna én nekem, minthogy ebben a sötét éjszakában esőernyőt állógassak a sima padlóra, ha az a rengeteg mérgeződés egészen meg nem bolondított volna. Hisz ez fényes nappal-száz eset közül kilenczvenben szintén nem sikerült volna. De egy vigasztalásom mégis maradt, Harris nem mozdult, aludt, mint egy marmota.

Természetes, hogy az esőernyő után nem

tavaszi időben fog fellépni, midőn a földművelésügyi rendes kereseti forrása: a mezőgazdasági munka szünetel.

Dániel Ernő báró kereskedelmi miniszter válaszában kijelentette, hogy a kormánynak igen élénk érdeke van mindama károk és csapások iránt, a melyeket főként a Dunántul, a rendkívüli viharok és jégverések okoztak. A kormány a saját kezdeséből már meg is tette azokat az intézkedéseket, a melyek a kár és nyomor enyhítésére vonatkoznak. Azzal a biztosítással veszi át a kormányhoz intézett emlékiratot, hogy a kormány annak tartalmához képest mindent meg fog tenni, a mit lehet. Azért hangsúlyozza azt, hogy a mit lehet, mert a kormány kezei, főként az adók elengedése körül, a törvények által kötve vannak. A törvények az adóelengedésre nézve határozott rendelkezéseket tartalmaznak; de a mit e korlátok közt megtenni lehet, azt a kormány a jelen esetben sem fogja elmulasztani. Az emlékirat további pontjaira nézve kötelező nyilatkozatot nem tehet, mert azok az intézkedések, melyeket az emlékiratban felsorolnak, nem az ő tárczája köibe tartoznak. De át fogja adni az emlékiratot azoknak a minisztereknek, a kiket illet, s meg van győződve, hogy azok a legnagyobb buzgósággal fognak a súlyos helyzettel szemben eljárni. Az emlékiratot ezen kívül még a minisztertanács elé is fogja terjeszteni, és határozatot fog provokálni. A kormány át van hatva a segítés és támogatás szükségétől, s a küldöttség tagjai azzal a megnyugvással távozhattak el, hogy a miniszter nyilatkozatából a süjtött vidékek lakosai reményt és megnyugvást fognak meríteni.

A fogadtatás után a küldöttség újból ülést tartott a képviselőházban, hol a társadalmi akciói részleteire nézve folytatta tanácskozásait.

Elhatározták, hogy a képviselőház s főrendiház összes tagjait felkéri erkölcsi és anyagi támogatásra; ugy szintén az összes hazai pénzintézeteket. Továbbá, megkéri a magyar földhitel-intézetet, hogy a beérkezendő segélypénzeket fogadja el és kezelje.

A Felmayer-gyár vizjoga.

Havranek József polgármester egy régi mulasztását hozta helyre a napokban. Végre tizenkét és fél év mulva rendezni óhajta a Felmayer-gyár vizjogát. Erre vonatkozólag a *Székesfehérvári Hírlap* legutóbbi száma július 22-iki kelettel közli a polgármester határozatát.

igazodhattam, hisz épen négy volt a szobában s körülbelül valamennyi egyforma „Na – gondoltam magamban – csak az ajtó tudjam megtalálni, majd a falon tovább tapogatózom.” Fülelmedtem, tapogatóztam – puft – levertem egy képet. Nem volt nagy, de a zaj, a melyet csinált, majd az eszem vette el. Harris nem mozdult, de biztosra vettem, hogy fölverem, ha még tovább experimentálok a képekkel. Jobb lesz, ha egészen lemondok a kimenésről – gondoltam aztán: A gömbölyű asztalt csak megtalálom, hisz egy párszor voltam már ott, onnan aztán megindulhatok a fölfedező utra ágyam felé. —

Ha pedig egyszer ott leszek, megtalálom a vizes korszót is eloltom égő szomjamat s aztán lefekszem. Másztam tovább s ez a mód sokkal czélszerűbbnek látszott előttem, hiszen abban reménykedtem, hogy így nem döntök le semmit, s csakugyan, megtaláltam az asztalt, még pedig a fejemmel, melyet úgy nekivágtam, hogy az agyvelőm is megrendült belé. Vakargattam egy darabig, aztán fölkeltem s kiterjesztett karokkal megindultam előre. Először egy széket fogtam meg, aztán a falat, majd egy zsöllyeséket, aztán meg a divánt, végre megint egy zsöllyeséket. Egészen belecsavarodtam, mert tudomásom szerint a szobában csak egyetlenegy zsöllyesék volt. Visszamentem az asztalhoz, hogy onnan induljak ki újra; nem találtam mást, csak egy-két széket.

Most jutott csak eszembe, hogy az asztal gömbölyű s így haszontalan való dolog volna, onnan kiindulni akarni. Gondolomformán neki-

A vizjogra vonatkozó nézetünket részletesen ismertettük annak idején s így azokat ismételni nem akarjuk. Tizenkét és fél éven át tierte a város lakossága a gyár okozta kellemtelenségeket, türe annélkül, hogy az arra hivatott hatósági közeg, a polgármester, a kellemtelenségek elhárítására bármit is tett volna. A most kiadott polgármesteri határozat rendelkező részében, ha nem is mindent, de igen sok oly intézkedést találunk, a melyek a város lakosságának érdekeit látszanak védelmezni.

Bármi legyen is alapja hozott határozatnak, azt eltagadni nem lehet, hogy a polgármester e kérdést láthatólag komolyan s valóban a város érdekeinek megfelelőleg óhajta megoldani. Éppen azért, — föntartásával a multban elkövetett hanyagságára vonatkozó véleményünknek, — nem tagadjuk meg elismerésünket azért, hogy a mult hibáit, ebben a kérdésben, amennyire lehetséges, helyrehozni törekedik.

Az érdekes határozat rendelkező részében hat havi záros határidő alatt kötelezi a gyártulajdonosokat a következő adatoknak bemutatására:

1. Helyszínrajz, melyben az összes vízkivezetések, vízhasználatok és vízvisszavezetések a gyakorlat szerint kitüntetve legyenek.
2. Minden vízkivezető csatornának hozszelvénye és keresztelvényei.
3. Minden a csatornából kivezető és oda visszavezető nyílás nagyobb méretű részletrajzai.
4. Kimutatása annak, hogy mennyi víz szükségeseltetik:
 - a) kelme mosásra,
 - b) festésnél,
 - c) gőzgép táplálásához,
 - d) egyéb részletesen felsorolt célokra.
5. Kimutatandó, hogy a fent kitüntetett egyes vízhasználatoknál mennyi víz vesz el, s mennyi vezetetik vissza a csatornába.
6. Kimutatandó, hogy mennyi víz folyik a csatornába.
7. Műszaki leírásban kitüntetendő a vízhasználat módja.
8. Részletes terv és számításokkal indokolt

indultam, de a székek és zsöllyék annyira összezavartak, hogy teljesen ismeretlen tájra értem. Levertem a kályháról egy gyertyát, tapogatózom a gyertya után, lelesik a lámpa, tapogatózom a lámpa után, leverem vizeskorszót, mely iszonyu csörömpöléssel zuhan a földre. „No gondoltam magamban, végre megtaláltalak, hisz azt hittem, hogy örökre elvagyunk egymástól választva.” „Kablók, gyilkosok!” ordított Harris, a hogy csak a torkán kifért „Előntött a víz!”

Az óriási zajra az egész ház megbomlott. A házigazda hosszú hálóingben, kezében gyertyát lobogtatva rohant be hozzánk, utána egy fiatal ember, szintén lobogó gyertyával. A többi ajtókon is csakugy taszigáltak egymást kifelé s egész prozessió vonult be lámpákkal és gyertyákkal: köztük néhány német vendég éjjeli köntösben, egy szolgáló hasonló tolettben.

Körütekintettem. Harris ágya annyira volt tölem mint egy vasárnapi kirándulás. Egyetlen zsöllye állott a fal mellett, bugyten szék volt összevízva, amelybe én oly buzgón ütöttem a fejemet. A fél éjszakán forogtam, mint egy üstökös, és ütöztem, mint egy üstökös.

Persze kifejtettem, hogy mit és miért tettem. A házigazda visszavonult segédcsapatával egyetemben, mi pedig reggelizni készültünk, mert már világosodni kezdett.

Megelégedetten nézegettem pedometereimet, mely szerint épen 1/2 angol mérföldet tettem. Mit törődtem vele, hisz én gyalogsztára indultam!

javaslat adandó be a vegyészeti szakértő által proponált mésztejjel való derítés módjára, alapul vévén azt, hogy a víz teljesen kártalan állapotban jusson vissza a csatornába.

Ezeknek az adatoknak beszerzése egyedül és kizárólag a közegészségügyet s ezzel kapcsolatosan a régebbi vízhasználatok megóvását látszanak célozni. Természetes, hogy egyelőre csak az adatok beszerzéséről van szó a miknek elbírálását lehet a régi könnyelműséggel is elbírálni s lehet, hogy ennek a határozatnak sincs több reális értéke, mint egy bombasztikus frázisokkal telt polgármesteri beszédnek. Nem akarjuk azonban a jóakaratot elégetesen is megtagadni, s bár a polgármester eddigi működése előttünk éppen nem bizalomkeltő, mégis fötesszük róla, hogy ezuttal valóban komolyan óhajta szolgálni a közérdeket s a beszorgaltatandó adatokat majd annak idején a legnagyobb lelkiismeretességgel fogja mérlegelni.

Csak helyeselni tudjuk határozatának azt a részét is, a mely a hátralékos díjaknak, késedelmi kamataikkal együtt való letétbe helyezését követeli. Régebben is már meglehetett volna azt tenni, de jobb valamikor, mint soha!

A határozatnak ide vonatkozó része a következőképp hangzik:

„Miután a gyár tulajdonost cserélt s a gyár állaga megszűnt a város által az 1866. évi 430. számú határozatban kimondott évi 100 forint azaz egyszáz forint vízhasználati díj fedezetül a volt tulajdonosokkal szemben szolgálni. ez okból ámbár a csatornafentartási költségekhez való hozzájárulás mértéke a vízhasználat gyakorlatának szabályozása érdekében később hozandó határozatban lesz alaposan meghatározható, felhívom a gyár volt tulajdonosait, miszerint a hátralékos vízhasználati díjakat késedelmi kamataikkal együtt a határozat vételétől számított tizenöt nap alatt a vízjog gyakorlatának szabályozásáig letétbe helyezték s ezt a jelzett határidő alatt előttem igazolják.

Ami a határozat indokolását illeti, az sok helyütt szegényes, a határozat rendelkező részével ellentmondó, itt-ott naiv és sok hiszékenység kell, hogy ez indokok alapján fogadjuk el a határozatot. Az előbb írottak alapján azonban tartózkodunk az indokolás kritikájától, mert hiszen egy 12 éves mulasztást indokoltan helyrehozni csak is saját magának elitélésével lehetett volna. Megelégszünk egyelőre ezzel az eredménnyel s kívánjuk, hogy a polgármester többi más mulasztásait hasonló jóindulattal igyekezzék helyrehozni, mert a tettek még feleltethetik a multak hibáit, de azokat nagyhangu felszólalásokkal orvosolni nem lehet.

Kitüntetett gyáros.

A hivatalos lap vasárnapi száma közli, hogy a király *Rigler József Ede* gyárost, a *Rigler József Ede papírneműgyár részvénytársaság* vezérigazgatóját a Ferencz József-rend lovagkeresztjével tüntette ki. A hivatalos lapnak ez az értesítése bennünket székesfehérváriakat is közelről érdekel, a mennyiben *Rigler neje Felmayer Gizella* révén, — a ki id. Felmayer Istvánnak leánya — Székesfehérváron is általánosan ismert egyéniség és itt nagy rokonsággal bír.

De eltekintve ettől, már magában véve a kitüntetett gyáros személye is elegendő alapot szolgáltat, hogy pár sorban ne térjünk napirendre a kitüntetés felett. *Rigler* nemes egyénisége, kiváló szorgalma és tehetsége révén nagyon is megérdemelte ezt a kitüntetést s elmondhatjuk, hogy az ő kitüntetésében a becsül-

letes munkás életet s a magyar gyáripart érte a királyi kitüntetés, a mely régóta ért nálánál érdemesebb émbert.

Rigler József Ede ugyanis huszonhét évi munkássággal lehet mondani a semmiből olyan virágzó gyártelepet létesített a fővárosban, a mely bármely világvárosnak diszére válik s büszkeségét képezne. Kétszeres az ő érdeme, mert az ipar éppen olyan ágát tette Magyarországon virágzóvá, a mely ipar azelőtt nálunk majdnem teljesen ismeretlen volt s azt fejlesztette oly nagyvá és hatalmassá, hogy nem csak a külföldi behozatalt szállította le a minimumra, de sőt a keleten is mindenféle dicsőséget szerzett magának s a magyar iparnak.

A mai korban a pénzszerzés vágya megittasítja az embereket és nagyon kevés van azok között, a kik vagyont szereztek maguknak, hogy ehhez a gyorsan szerzett vagyonhoz különböző szenny ne tapadjon; nagyon kevés az olyan ember, a ki a nagy üzleti vállalkozásokban is első sorban is mindenféle felett becsületes ember marad. — És azok, a kik nagy vagyonhoz jutnak, ritkán maradnak meg hivatásuknál, mert egyéni hiuságuk olyan térre szokta csalogtatni, a hol a közéletbe belefolyhatnak. Az ilyen emberek legnagyobb része terjeszti aztán a korrupciót, mert befolyását nem az eszével, hanem rendszeren a pénzével szokta megvásárolni, s erkölcsötlen elbizakodtságában az emberek lelkiismeretét is csak árnyak tekinti, a melynek lehet kisebb vagy nagyobb az ára, de eladónak tekinti valamenynyit. Ha betekintünk a közélet színlapá mögé, ezeknek a romlott lelkű embereknek a piszkos kezét ott látjuk működni mindenfelé.

És abban ismét különbözik Rigler József kortársainak legnagyobb részétől!

Budapecsten a Kecskeméti-utca egyik kis boltjában 1871-ben kezdte meg üzletét Rigler, abban az időben, a mikor még a magyar ipar csak a nagylelkű hazafiak ábrándvilágában volt meg. És ezalatt a leforgott huszonhét év alatt az ő páratlan szorgalma, vasakarata és nagy tudása csoda dolgot alkotott a Kecskeméti-utcai kis üzletből. Az ő nyomdájá, könyvkiadását és könyvkiadása öt száz embernek ad munkát, öt száz munkásaládnak nyújt megélhetést és üzletének forgalma egy év alatt meghaladja az egy millió forintot. A nyolcvanas években ő rendezte be Magyarországon az első borítékgyárat, később pedig virágzó gyártelepet létesített Visegrád közelében levő Gizella-telepen, a hol vonalzó és háromszögek gyártását kezdte meg nagy sikerrel, úgy hogy pár év alatt kiszorította az azelőtt Ausztriából importált faneműeket egész Magyarországból. De nem lehet felsorolni azoknak az új czikkeknak sorozatát, a melyeket az ő zsenialitása vezetett be a magyar kereskedelembe. És dacára annak, hogy külfölddel is nagy kereskedelmet folytatott, Rigler mindvégig megmaradt szerény embernek, a ki a nyilvános életben sohasem szerepelt, bár ahhoz annyi alkalom kínálkozott előtte. Hogy milyen nemes érzésű ember Rigler József, azt legjobban az a száz és száz munkás tudná megmondani, a kik az ő gyárában dolgoznak. Humánus bánásmódjáért mint édes atyjukat, úgy szeretik.

És mikor e kitüntetés alkalmával végig futunk Rigler József életpályáján, lehetetlen összehasonlítást nem tennünk néhai apósával id. Felmayer Istvánnal, a kinek nemes és tiszteletre méltó egyénisége, fáradhatatlan munkássága és jó szíve mintegy megújulni látszik ebben a vejében.

Öszintén kívánjuk, hogy Rigler József Ede még sokáig élvezhesse, az őt oly méltán ért királyi kitüntetését.

ÚJDONSÁGOK.

— József főherceg huszárbravúrja. Két napot töltött Debreczenben József főherceg, hogy szemlét tartson az ottani honvédség felett. Onnan írják a népszerű főhercegről a következő jellemző apróságot: Második napon,

mikor a huszárság szemlájére került a sor, a szemle alatt egyik huszár ledobta a lova. Röstelték a tisztet, hogy ez az incidens megzavarta a gyakorlatok szép sikerét. A szemle után elutazott a főherceg. A vasuti pályaudvar csak úgy hemzsegett a kíváncsiaktól, kik valamennyien a népszerű főherceget akarták látni. József főherceget a tábornokok, a megye és város előkelő tisztviselői kísérték ki a vasúthoz. Még korai volt az idő, mikor a társaság kiért. Letelepedtek egy asztal mellé és ismét szóba került a délelőtti csapatsejtele. Nemesen a csapatsejtele, de a huszár is szóba került, a kit lova minden Dienst-reglement ellenére ledobott a lóról.

— Sebaj, — mondja a főherceg, — derék száll legény az. kétszer is bikkolt alatta a ló, de mégis derekasan tartotta magát s csak azután esett le. Meg aztán baja sem esett. Volt nekem is egyszer dojgom ilyen bokoló lóval. Bécsben történt az udvari lovardában. Hanem akkor én még fiatal legény voltam, lovagolni tanultunk. A rajesulba volt egy ló, a melyik ugyancsak megpróbálta a lovasát. Sorra ültek rá a többi fiatal főhercegek, de biz az valamennyit ledobta. A kapitány, ki lovagolni tanított bennünket, német ember volt, oda szólt nekem:

— No fenség, hát a magyar hogy lovagol? Nem hagyhattam a becsületet, csak felültem én arra a lóra. Körülvitt vagy háromszor a lovaglóban, bikkolt is alattam, mikor aztán sehogy sem engedett, megrántottam a kantárszárát olyan erővel, hogy a ló térdre hullott. Fel se kelt tőbbit. Hátgerincezontja tört el. Hanem hát megmutattam, hogy tud a magyar lóval banni. Megmentettem a magyar lovas becsületét a sok német előtt.

— A főkapitány pihenője. Rév István főkapitány ma reggel 8 napi tartózkodásra Balaton-Füredre utazott.

— A jégkár-bizottság ülése. A jégkár-bizottság folyó hó 27-én délelőtt 10 órakor tartotta rendes ülését Havranek József polgármester elnöke alatt. Jelen voltak: Tóth István főjegyző, Fittler Béla főügyész, Winkler Vilmos főmérnök, Langmár Gáspár, Tóth Aladár, Dieballa György, Szabó György, Péntes Imre, Fekete József, Sasits István, ifj. Fister János, Galambos István, Juth István és Almásy János. Langmár Gáspár városi alkamárás jelentette, hogy Kovács Ferenc vállalkozó kézsnek nyilatkozott az általa bérlet s a város tulajdonát képező kavicsbánya műveléséről kárpótlás nélkül lemondani. A bizottság kimondta, hogy a legközelebb beálló munkahiányról utépítéssel kíván gondoskodni s az ehhez szükséges anyag a városi bányákból lesz előállítandó. Ebből kifolyólag megkerestetik a bánya-bizottmány, hogy a kellő mennyiségű forgácskő előállításáról gondoskodjék. Ugyancsak a bánya-bizottmány felhívatik, hogy a kavicsbányákban kellő számú munkást foglalkoztasson, a mennyiben pedig a város birtokában levő kavicsstelek erre nem elégségesek, tegyen jelentést, hogy mely földterületek lennének a jelzett célra megszerzendők. Minthogy pedig elsősorban a Vendel-köz, továbbá a Tolna, Jancsár- és Horog-utca utburkulatának elkészítése mutatkozik legsürgösebbnek, azért a bizottság utasítja a mérnöki hivatalt, hogy az előmunkálatok eszközöléséről haladéktalanul gondoskodjék.

— Anna-hál Bodajkon. A bodajki önkényes tiszlító-egylet f. hó 23-án az ottani Bauer-féle vendéglőben nyári táncmulatságot rendezett, mely úgy mint az előző években, fényesen sikerült. Jelen voltak, asszonyok: Kálmán Vinczéné (Székesfejérvár), Kálmán Lajosné (Moór), Kovács Endréné (Moór), Keniffel Antalné (Budapest), Sigrái Sándorné (Székesfejérvár), Molnár Antalné (Csákbéreny), Fischl Imróné (Moór), Müller Rudolfné (Moór), Spányi Béláné (Budapest),

Holczhauser Józsefné (Moór), Velsz Emilné (Székesfejérvár), Cserny Hugóné (Székesfejérvár), Düranné (Csurgó), Pillitz Arminné (Veszprém), Veichengerné (Székesfejérvár), Gemmelné (Moha), Venczel Józsefné (Moór), Hauslingerné (Moór), Polczer Ferenczné, Steiner Ignáczné, Cserny Adolfné, Hilaratky Gyuláné, Jeszenszky Lajosné, Saly Károlyné, öz. Béring Antalné, Breuer Sománé, Leszlauer Sándorné, Steiner Lázárné, Adler Zsigmondné, Úveges Ferenczné (Martonvásár), Veltner Adolfné, Józsa Lászlóné. Lányok: Kálmán nővérek (Moór), Parentézi Jolán (Eger), Kneifel Irma (Bpest), Úveges Mariska (Martonvásár), Sigrái Gizella (Székesfejérvár, Csekő Jolán (Székesfejérvár), Molnár nővérek (Csákbéreny) Fischl nővérek (Moór), Müller Janka (Moór), Velsz Ida (Székesfejérvár), Hajdu nővérek (Bpest), Popovics Marienne (Budapest), Riva Gizka (Szfvár), Weichinger Emilia (Szfvár), Steiner Janka (Moha), Halmi Viola (Budapest), Grünfeld Irma (Csurgó), Steiner Róza, Weltner Piroksa, Józsa Vilma Aschenbrenner nővérek, Weszely Karolin (Csurgó), Welsch Emma stb.

— Lóverseny. A székesfejérvári állomásozó 12. dzsidás ezred tisztikara f. hó 30-án a katonai gyakorlótérrel délre fekvő mezőségen lóversenyt tart. A verseny igen érdekesnek ígérkezik s ha az idő kedvező lesz, bizonyosan szép számú közönség fogja fölkeresni. A futatások befejeztével a „Magyar Király” fogadóban társasvacsora lesz.

— Kinevezés. Fejérmegye alispánja Habermayer Mátyás sárbogárdi lakost, a sárbogárdi járásba mértékitelesítővé nevezte ki.

— Tüzek. Gárdonyiban e hó 22-én d. u. Bóday Dániel istállója kigyulladt és teljesen leégett. Valószínűnek látszik, hogy a tüzet gondatlanság okozta. A kár mintegy 300 ft, mely azonban teljesen megtérül a biztosítás által. — Ugyanaz napon Zámoly községben Lepsényi Pál odavaló gazdának két takarmánykaszla égett le, valószínűleg gyújtogatás következtében. Biztosítva nem volt.

— Halál a malomban. Lapunk múlt számában ilyen czim alatt már megirtuk volt, hogy Polgárdiban e hó 22-én a szárazmalom kereké egy embert halálra zuzott. Mint értesülünk, a szerencsétlen áldozat maga Juhász János molnár volt, a kit örles közben a malom fogaskereké lobogó ingénél fogva magához ragadott és annyira összezúzta, hogy pár óra múlva meghalt. A község előjárósága a székesfejérvári szolgabíróshoz intézett jelentésében különösen hangsúlyozza, miszerint az ilyen szárazmalomoknál a legnagyobb elővigyázat mellett is könnyen történhetik szerencsétlenség, azért hatóságilag kellene intézkedni az iránt, hogy a fogaskerekék befűdössenek.

— Libahistoria. E hó 20-án Strausz Mihályné jeni lakos libái minden ellenőrzés nélkül legelni indultak. A maguk szabadjára hagyott nemes szárnyasok e célra legalkalmasabbnak találták öz. Ambertné kertjét, a hol szinte mosolygott feléjük a sok kíváncsatos zöltség, tehát egy veterán gánár vezénylete alatt oda be is vonultak. Libaszempontból ez egészen természetes dolognak látszott, ám a kinosan érdekeltek ezt tulajdon elleni kihágásnak minősítik. Így esett, hogy Ambertné midőn kertjében a libákat észrevette, azonnal hajtóvadászatot rendezett ellenük, még pedig olyan sikerrel, hogy az egész társaságot letartóztatta — egynek kivételével. Az elszabadult liba aztán megvitte a vészirt s nyomban rá megjelent Strauszné Rozália leányával együtt a vesztegár színhelyén. A boszút lihegő hölgyek itt olyan jelenetet csináltak, a milyennek a legöregebb gunarak sem emlékeznek. Megrohanták a jámbor Ambertné és irtózatosan elverték a tulajdon portáján, azután libáikat kiszabadítván, diadalmasan visszavonultak. A sajnálatos esemény folytatása a járásbíró előtt lesz.

— Ítélet. Somogyi Ferencz 73 esztendő seregélyesi lakost, ki azelőtt 3 évvel ifj. Pap Jánosnak az aligvári szőlőhegyen levő méhesét fölgyújtotta, a székesfejérvári törvényszék egy évi börtönrre ítélte. Ezen ítéletet most a kuria is helybenhagyta.

— **Kifogott hullák.** A közelmúlt napokban két hullát fogtak ki a Dunából. Az egyik, egy körülbelül 40 évesnek látszó férfi volt, mely *Duna-Pentelénél* került partra, a másik *Ercsinél* állapotott meg. Ennek zsebében egy *Rosenberg F. Aron* névre kiállított munkakönyvet találtak melyből kitént, hogy az öngyilkos ez előtt 20 esztendővel a n.-küküllömgyeji *Kereszten* született és halála előtt gyertyamártással foglalkozott. Hogy önmagát miért mártotta a Dunába, azt megtudni nem lehetett. Az ilyen dolgokban meglehetősen jártassággal bíró ercsiiek a zsebében talált két krajczárt fogadták el következtetések alapján, de azt sem tartják lehetetlennek, hogy valamelyik póczatermészetű pesti orfoműhely okozta *Rosenberg F. Aron* korai halálát.

— **Rendőrségi krónika.** *Gassmann Ottó* magdeburgi illetőségi alkalmazás nélküli hivatalnokot a rendőrség közbiztonság, elleni kihágás miatt 2 napi elzárásra ítélte. Érdekes, hogy a derék német csavargó a rendőrség előtt a német császár látogatására s az ebből kikerekedett magyar-német barátságra hivatkozott s azon reményének adott kifejezést, hogy ezek megszűnése után csak szabadon fogják bocsátani. Az alkaptány mindeme czírozások dacára elmarasztalta, s *Gassmann* urat egy barátságatlan cellába internálták, miközben sürin emlegette az elmaradhatatlan diplomáciai beavatkozás könnyelmű provokálását. — *Lelkes Lajos, Armuth Lajos* borkereskedő kocscsa e hó 24-én éjjel többedmagával borozgatót a Rausnitzer-féle vendéglőben, midőn egy nem „társaságbeli” ember valamiképpen szintén odavetődött és ugyanazon asztalnál foglalt helyet. *Lelkesék* azt határozott tolokodásnak minősítették és egyben belekötötték a jövőnybe. A vita hevében kikeveredtek az utcára s ott egy darabig epés szóvitát folytattak, mely a Pongrácz kávéház táján vad verekedéssé fajult. Eppen akkor ért oda az éjjeli őrző és *Simon* alkaptány csöndre intette őket, de csaknem vesztére, mert *Lelkes* viszont reá támadt és durva szavakkal inzultálta. Ezért ma 25 forint pénzbírságra esetleg 4 napi elzárásra ítéltetett. — Ugyanezen éjjel midőn az őrzőart az ősz-utczába ért, ott a *Reinitz-féle* kávéház előtt mintegy negyven főből álló disztelen társaságra bukkantak. A zulucafferek csatakiáltása mennyei zene ahhoz a lármához képest, a mit ez a negyven részben komisz, részben czibil — tüdő produkált. Az új alkaptány csitítani próbálta az új lovagjait, de csak azt nyerte vele, hogy *Pap János* napszamos, ki ilyen borközi állapotában egyáltalán nem szokta respektálni a hivatalos tekintélyt, mellbelökte és azonkívül társai-val egyetemben itt vissza nem adható kifejezésekkel illette. Az őrzőart ezután érezve a tulerő veszedelmes voltát, visszavonult, de az alkaptány előbb megkérdezte a garázda legény nevét. Ma délelőtt fölhozták a rendőrségre, a hol 40 forint pénzbírságra, illetve 4 napi elzárásra ítéltetett. — Örömmel és érthető megnyugvással halljuk, hogy a rendőrség az e fajta üzelmeknek véget vetendő, legközelebb bezárhatja ezt a veszedelmes fészket, mely semmivel sem különb a kikötővárosok lebujainál. — *Kő Józsefné* olajutczai lakos libát *Galambos István* rozsföldjén legeltette s ezért 2 forint pénzbírságban elmarasztaltatott.

KÜLÖNFÉLE.

□ **Az első ujság Európában.** Németalföld, Belgium és Franciaország vetélkednek most azért a dicsőségért, hogy az első európai lap melyiknek a földjén jelent meg. Brüsszel arra hivatkozik, hogy falai közt már 1605-ben jelent meg *Nieuve Tydinghen* című egy időszakos katonai bulletin. Ezzel szemben Franciaország azt állítja, hogy Párisban már 1494-ben, a mikor VIII. Károly Olaszország ellen szállt harczba, a lapok mai kiadásaikhoz hasonló harczterít tudósításokat adtak ki. Bibliografiai kutatások azonban kiderítették, hogy efféle külön lapok Ausztriában, Angliában és Olaszországban már a 14-ik század elején szokásban voltak, a mikor természeti eseményekről, balesetekről és gyilkosságokról röpíra-

tok alakjában rendes hírszolgálat fejlődött ki. Kölnben a 16. század közepétől egy rendszeres hetilapot indítottak meg. Londonban az első hetilap 1608-ban látott napvilágot. Strassburgban 1604-ben Franciaországban az első hetenkint megjelenő lapot *La Gazette* címmel 1631-ben alapították.

OLCSÓ PÉNZ!

Törlesztéses jelzálog kölcsön

1000 frittól felfelé

4 $\frac{1}{2}$ % kamat mellett

kapható

FÖLDEKRE + + +

+ + + székesehevári

HÁZAKRA is. + + +

A kölcsön összeg kifizetése nem jelzálog papirokban, hanem

készpénzben

történik.

Penzintézeteknél fennálló tartozások konvertáltak.

Érdekelteknek bővebb felvilágosítást nyújt

Németh Ödön

az „Unio Catholica” főfelügyelője.

Székesehevári, Szent-István-utca 3. szám.

* E rovatban közöltékért teletölésért nem vállal a szerkesztőség.

KÖZGAZDASÁG.

Elárúsító szövetkezetek.

A föld népét mindenféle baj sújtja. Nem bírja már az óriási terheket, melyek nyomják, nem tud orvoslást találni azokra a bajokra, melyeket különféle oldalról zudítanak rá ellenségei. Segítségre van szüksége, hogy megtalálja a menedéket, a mentőszöveget az elmerülés ellen.

Ilyen segítségnek és hathatós segítségnek bizonyultak eddig a fogyasztási és hitelszövetkezetek.

Ezek azonban csak részben nyújtanak orvoslást. A fő baj, a börze féktelen tulkapásai ellen mindaddig nincs menedék. Ez a legnagyobb hiba, itt a legégetőbb szükség van gyors segítségre.

Látjuk, mit csinál a börze. Jó termésünk általában véve nincs, tönkretette a kedvezőtlen időjárás. És mégis, mire az első szállitmány újgabona a piacra került, a gabona ára rögtön esett, még pedig nagyot esett. Nyilván a gazda megrontására a börze okozta ezt az esést.

Ez ellen az erőszakos árnyomás ellen kell a gazdák kezébe a fegyvert, orvosságot adnunk.

A zsebmetszők ellen figyelmeztető-táblákkal óvunk, a rablók, utonállók ellen csendőrséget, rendőrséget állítanak, de nincs menedék a törvény részéről a börze ellen.

Nincs hát más mód, minthogy a gazdák maguk védekezzenek kifosztogatóik ellen. Hogyan? Ugy, mint az uzsoráskölcsön, mint a

fogyasztási cikkek drágasága, rosszassága ellen, szövetkezés útján. Állítsanak elárúsító-szövetkezeteket.

A mit egyesek nem tudnak kivinni, sikerülni fog a szövetkezés útján.

Mivel azonban a börze hatalmas nagy a dolog nehezebben fog menni, mint a fogyasztási vagy hitelszövetkezetek szervezésénél. Itt a fő az, hogy a gazdát képessé tegyék várni addig gabonája eladásáig, a mig az áralakulás névére kedvezőbb lesz.

Hogyan lehet azt megtenni? Csakis előlegek adásával.

Eppen azért, mivel nem elég csak azt mondani, hogy ne add még el gabonád, mert veszítesz, s nem kapsz többet, mint a mennyibe magadnak van, mert a gazda nem várhat, kifizetései vannak, kell gondoskodni arról, hogy kifizetéseit teljesítse anélkül, hogy gabonáját el kötvavetélye. Ezt azt hiszem, a hitelszövetkezetek útján lehetne kivinni.

A hitelszövetkezetek adnak a kölcsönt a gabonára, melyet beraktározónak s ezek árusítanak el alkalmas időben, illő árrért.

Persze ez sok fáradsággal, dologgal járna, de ha alaposan akarunk segíteni a nép baján, nem szabad visszariadni ettől sem.

A börze garázdálkodását okvetlenül elenyelendő kell. Másképpen azonban ez nem megy, mint országos szervezkedés útján. Nagy országos mozgalmat kell indítani ez ügyben. A gazdasági egyesületek, a meglévő szövetkezetekkel karöltve kezdeményezhetnének.

Nagy munkába vágják ezzel fejszéküket, de csak ez az egy orvosság van a gazdák számára. Ezt tehát nem szabad elhalasztani, halogatni.

+ **Állatbetegségek a megyében.** Sertésorbáncaz:

Csurgó 7 u., Rákos-Keresztur 18 u., összesen 2 község 25 udvar. Sertésvész: Aba 8 u., Álap 4 u., Alesuth 12 u., Bieske 6 u., Czeze 3 u., Csóka 18 u., Felcsuth 14 u., Gárdony 1 u., Herczegfalva 6 u., Igar 7 u., Kálóz, 3 p., Lovasberény 9 u., Moór 1 u., N-Loók 1 u., Polgárdi 4 u., Pusztá-Egres 1 u., Sárkeresztur 5 u., Sárosd 19 u., Sz-Battyán 1 p., Seregélyes 1 u., Sósokt 20 u., Szt-Ágotha 3 u., Tárnok 10 u., Veleg, 1 u., Zámoly 1 u., összesen 25 község.

A budapesti gabnatözsdé.

— A Fejermegyei Napló eredeti távirata. —

Budapest, 1898. július 26-án.

Buzát nap-nap után élénken kínálnak és bár a malmok valami nagy vételkedvet még mindig nem tanusítanak, a forgalom mindazáltal szépen fejlődik és mintegy 25.000 méter-mázsára tehető ama mennyiség, mely a malmok részéről az utóbbi két napban bevőre talált. — Az árak tegnap 30 krral, ma pedig 10—20 krral csökkentek.

A határidőüzlet ingadozó és árfojlyamok úgy tegnap mint ma, kevés változással zárultak.

Buza	öszre	7.90 frt.
Rozs		6.27 frt.
Zab		5.32 frt.
Kukoricza		5.08 frt.
	1899. júliusra	4.22 frt.

Egy 5 oktávós HARMONIUM jutányos áron eladó. Hol? megmondja a kiadóhivatal.

Hirdetmények és felhívások, mindenteljesen ingyen és közzététel nélkül.

ALAPÍTOTT 1871. ÉVI...
ALAPÍTOTT 1871. ÉVI...

SZÁMMER IMRE

könyvnyomdája (gözerővel)
KÖNYVKÖTÉSZETE
ES LEVÉLBORÍTÓ-GYÁRA

* SZÉKESFEJÉRVÁROTT. *

Készít minden néven nevezendő
KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT.

Raktárt tart kész nyomtatványokból:

Városi és községi előljárók és árvaatyák számára. Szolgabírói hivataloknak. Ügyvédek, járásbíróságok és végrehajtók részére. Róm. kath. és ref. lelkészi hivatalok számára. Takarékpénztárak, segély-egyletek, kaszinók és olvasókörök részére. Uradalmak, bérlek és gazdák számára. Gyógyszertártulajdonosok részére. Kereskedők, iparosok és ipartársulatok számára. Szállodatulajdonosok és vendéglősök számára.

Továbbá:

ÍRÓPAPIROK, LEVÉLBORÍTÉKOK és LEVÉLPAPIROKBÓL

IRODAI SZEREBŐL:

Linták, írónok, valódi aczel- és réztollak tollingelek, peccselviaszok s több efféléktől jutányos árak mellett!

Meghívó-, belépti-, czim- és látogató-jegyek díszesen!

Könyvek, nyomtatványok, felhívások és nyilatkozatok a legbiztonságosabban szállítva!

ELADÓ HÁZ.

Egy 8—9 évig adómentes 1000 frtot jövedelmező ujonan épült

HÁZ

nagy udvar, kert és kitünő ivóvizet szolgáltató kuttal, istállóval — szabad kézből jutányos áron

ELADÓ!

Tudakozódhatni Szirkovits G. M. Kossuth-utczai üzletében és a háznál Zöldfa-utca 27. szám alatt.

Ajánljuk a római katolikus egyéneknek

AZ

„UNIO CATHOLICA“

biztosítási szövetkezetet

TÜZ ÉS JÉGKÁROK ELLENI BIZTOSÍTÁSNÁL.

Olcso díjak! ————— Jó feltételek!

CSAK RÓMAI KATHOLIKUSOK * * * * *
* * * * * BIZTOSÍTÁSA FOGADTATIK EL.

Az „UNIO CATHOLICA“ dunántuli felügyelőségének vezetője

NÉMETH ÖDÖN főfelügyelő.

BOVEBB FELVILÁGOSÍTÁSSAL SZOLGÁL A SZERKESZTŐSÉG.

STEININGER SÁNDOR divat-, vászon- és szőnyeg-üzletében

Székesfejérvár, (Pollák cipésszel szemben)

a tavaszi idényre a legdivatosabb női szövetek, női és gyermek felöltök megérkeztek és azok meglepő olcsó árakért adatnak el.

Vászonneműekben szintén nagy választék.

- 1 vég vas vászon 30 rófös kitünő minőség ezelőtt 7 frt 50 kr most 4 frt — kr.
- 1 „ kanavász 30 „ „ „ „ 7 frt 50 kr most 3 frt 80 kr.
- 1 „ Rumburgi 50 „ „ „ „ 25 frt — kr most 8 frt 50 kr.

Kérem a tisztelt közönség szives pártfogását, az elismert szolid és jutányos kiszolgálásról már előre is biztosíthatom.

Tisztelettel

STEININGER SÁNDOR.

Nyomatott Számmér Imrénél, Székesfejérvárott.